

ตัวชี้วัดและระดับความพอเพียง ของบุคคลและครัวเรือนไทย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณา จันทรสม

คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

nada@nida.ac.th

สถานการณ์บุคคลและครัวเรือนไทย

เปิดตัวเลข “หนี้ครัวเรือน” ปี'61 คนไทยแบกหนี้ 12.83 ล้านล้านบาท ขยับขึ้นมาอยู่ที่ 78.6% ต่อจีดีพี

วันที่ 1 April 2019 - 20:11 น.

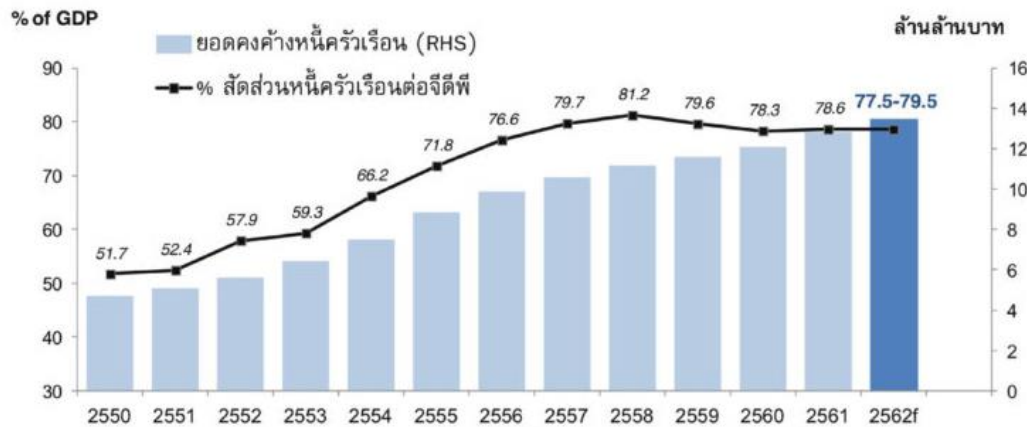
f Facebook

Twitter

G+ Google+

LINE

แนวโน้มสัดส่วนหนี้ครัวเรือนต่อ GDP ปี 2562

<https://www.prachachat.net/finance/news-310028>

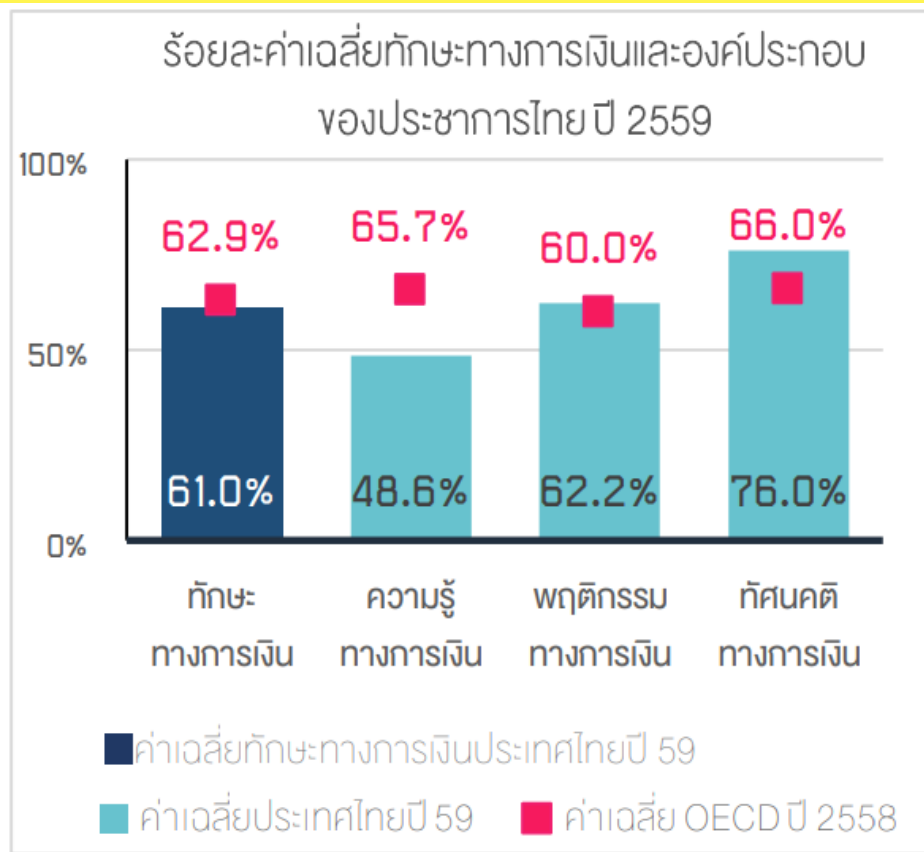
<https://money2know.com/หนี้คนไทย>

การสำรวจทักษะทางการเงิน โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 1: แสดงชุดคำถามทักษะทางการเงินตามแบบสอบถามฉบับปี 2559

ทักษะทางการเงิน (21 คะแนน)		
ความรู้ทางการเงิน (7 คะแนน)	พฤติกรรมทางการเงิน (9 คะแนน)	ทัศนคติทางการเงิน (5 คะแนน)
1. การหาร (ไม่คิดคะแนน) 2. มูลค่าของเงินตามกาลเวลา 3. คำนวณดอกเบี้ยเงินเชื่อ 4. คำนวณเงินต้นและดอกเบี้ยเงินฝาก 5. คำนวณดอกเบี้ยเงินฝากทบต้น 6. นิยามเงินเฟ้อ 7. ความเสี่ยงและผลตอบแทน 8. การกระจายความเสี่ยงในการลงทุน	1. ตัดสินใจทางการเงินและจัดสรรเงินก่อนใช้ 2. เลือกวิธีการออมที่เหมาะสม 3. ไตร่ตรองก่อนซื้อ 4. ชำระค่าใช้จ่ายตรงเวลา 5. ดูแลการเงินของตนเองอย่างใกล้ชิด 6. ตั้งเป้าหมายระยะยาว 7. เปรียบเทียบข้อมูลก่อนการซื้อและศึกษาข้อมูลจากแหล่งที่เหมาะสมก่อนตัดสินใจ 8. ไม่กู้เมื่อเงินไม่พอใช้	1. ท่านมีความสุขในการใช้เงินมากกว่าเก็บออมเพื่ออนาคต 2. ฉันมีชีวิตอยู่เพื่อวันนี้และไม่ได้คิดวางแผนเพื่ออนาคต 3. มีเงินต้องรีบใช้

ทักษะทางการเงินของคนไทยไม่เพียงพอ

ที่มา ธนาคารแห่งประเทศไทย. รายงานผลการสำรวจทักษะทางการเงิน

ภาพรวมผลการสำรวจปี 2559 พบว่า ค่าเฉลี่ยด้านทักษะทางการเงินของคนไทยอยู่ที่ร้อยละ 61.0 โดยมีคะแนนด้านความรู้ทางการเงินต่ำที่สุด จากคะแนนทักษะทางการเงิน 3 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย ด้านความรู้ (ร้อยละ 48.6) พฤติกรรม (ร้อยละ 62.2) และทัศนคติ (ร้อยละ 76.0)

โดยมีพัฒนาการ ภาพรวมทักษะทางการเงินของคนไทยปี 2559 มีแนวโน้มดีขึ้นจากการสำรวจปี 2556 ยกเว้นด้านพฤติกรรมทางการเงินซึ่งปรับตัวลดลงจากหลายหัวข้อ เช่น

การไม่ตั้งเป้าหมายระยะยาว

ขาดการดูแลบริหารเงินของตนเองอย่างใกล้ชิด

ไม่ชำระค่าใช้จ่ายตรงตามเวลาเรียกเก็บ

ขาดการไตร่ตรองอย่างถี่ถ้วนก่อนการเลือกซื้อ

พฤติกรรมและทัศนคติการออม:

การเตรียมความพร้อมเพื่อวัยเกษียณ และการออมเพื่อภาวะฉุกเฉิน

การวางแผนเก็บออมเพื่อยามชรา

14.2% วางแผนเพื่อยามชรา
แล้วและทำได้ตามแผนที่วางไว้

คนไทยที่วางแผนเก็บออมเพื่อยามชราและสามารถ
ทำได้ตามแผนที่วางไว้ได้เพียงร้อยละ 14.2

คนไทยที่ไม่ทราบหรือไม่แน่ใจว่าตนเองมีเงิน
ออมเพื่อฉุกเฉิน เพียงพอหรือไม่ ถึงร้อยละ
32.2 และมีคนไทยอีกร้อยละ 37.3 ที่มีเงินออม
เพื่อฉุกเฉินรองรับการใช้จ่ายไม่ถึง 3 เดือน

เงินออมเพื่อฉุกเฉิน

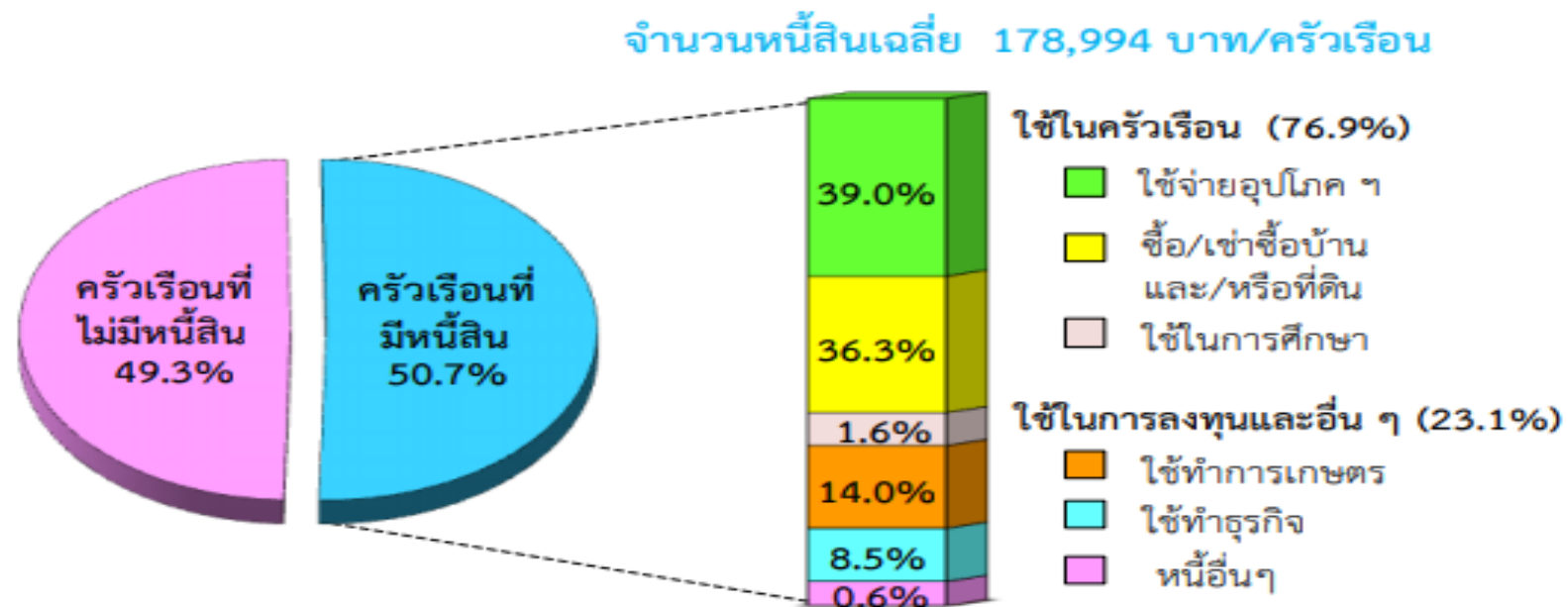
32.2% ไม่ทราบสถานะการเงิน
ของตนเองอย่างชัดเจน
37.3% มีเงินออมเพื่อฉุกเฉิน
รองรับการใช้จ่ายไม่ถึง 3 เดือน

ทัศนคติที่คนไทยด้อยที่สุด คือ นิยมความสุขในการใช้เงินมากกว่าการออมเพื่ออนาคต

ที่มา ธนาคารแห่งประเทศไทย. รายงานผลการสำรวจทักษะทางการเงินของไทย ปี 2559: หน้า 6.

หนี้สินของครัวเรือน

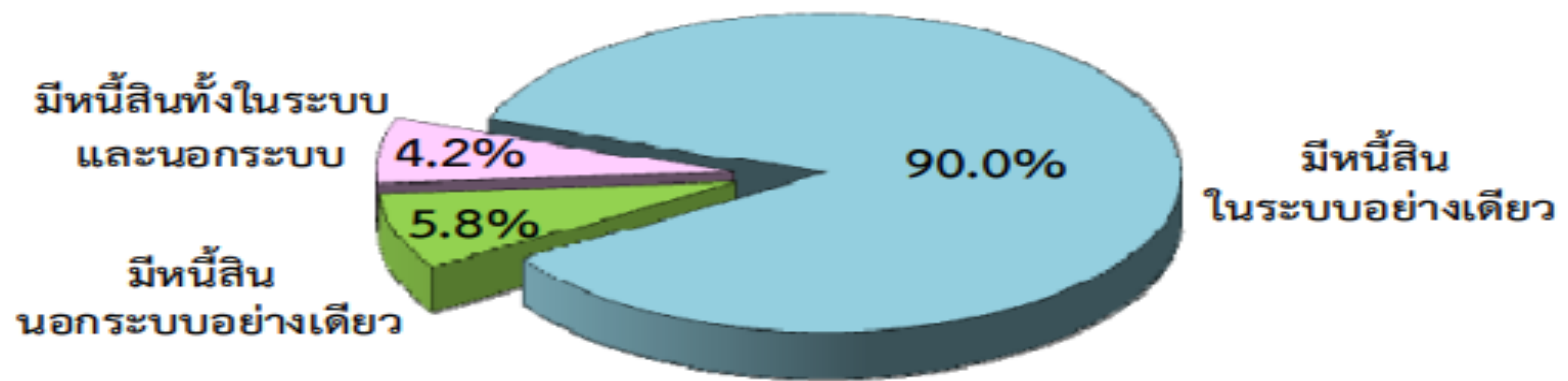
แผนภูมิ 3 ร้อยละของครัวเรือน จำแนกตามการมีหนี้สิน และจำนวนหนี้สินเฉลี่ย ต่อครัวเรือนทั้งสิ้น จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม (ปี 2560)

ที่มา การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2560. สำนักงานสถิติแห่งชาติ

หนี้สินของครัวเรือน

แผนภูมิ 4 ร้อยละของครัวเรือนที่มีหนี้สินในระบบและนอกระบบ
และจำนวนหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนทั้งสิ้น (ปี 2560)

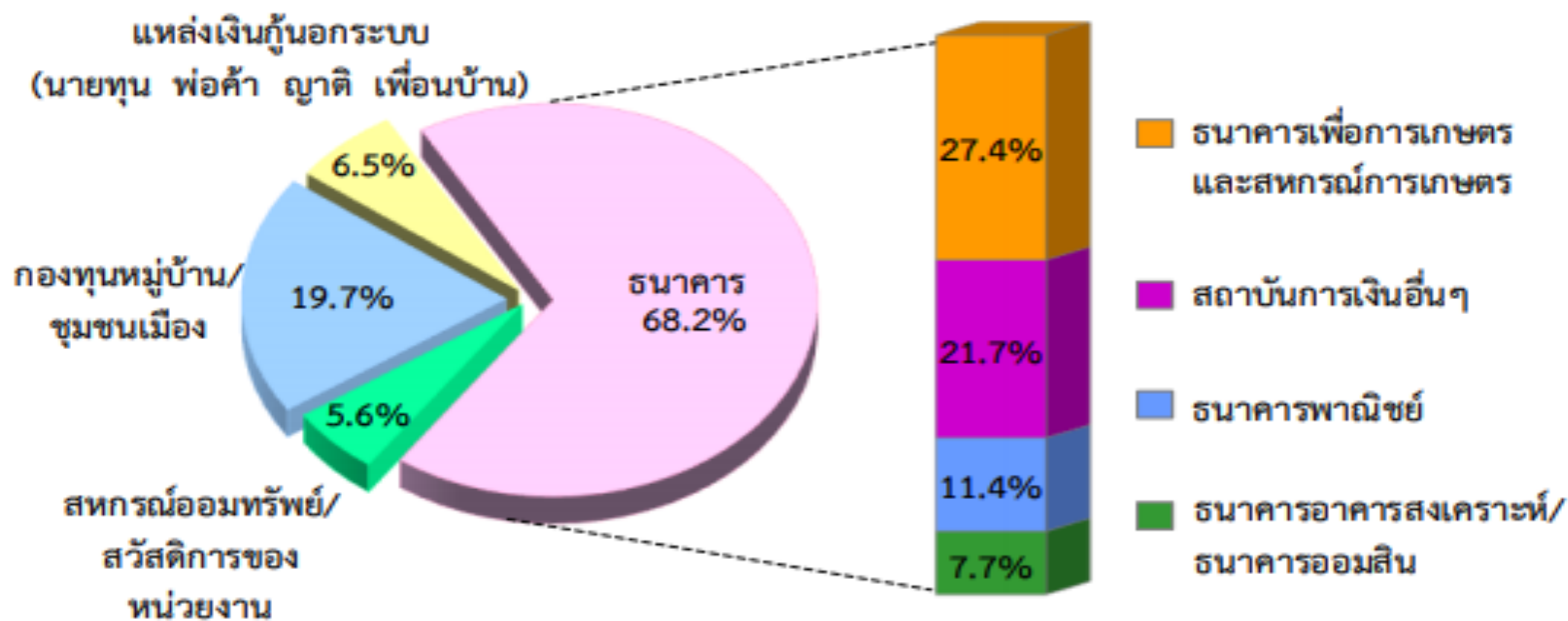
จำนวนหนี้สินในระบบเฉลี่ย 174,714 บาท/ครัวเรือน

จำนวนหนี้สินนอกระบบเฉลี่ย 4,280 บาท/ครัวเรือน

ที่มา การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2560, สำนักงานสถิติแห่งชาติ

การเข้าถึงแหล่งเงินกู้หลักของครัวเรือน

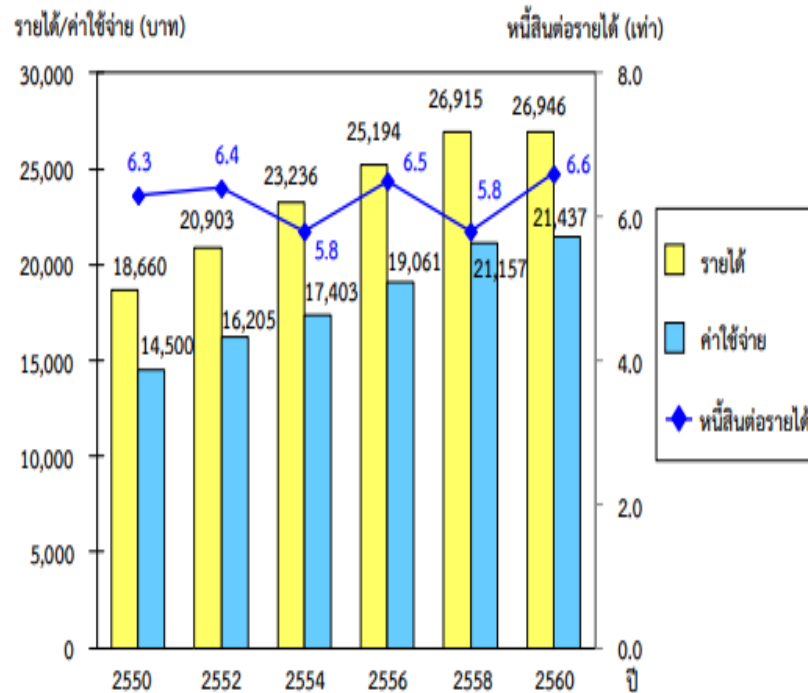
แผนภูมิ 6 ร้อยละของครัวเรือนที่มีหนี้^{1/} จำแนกตามแหล่งเงินกู้หลัก (ปี 2560)

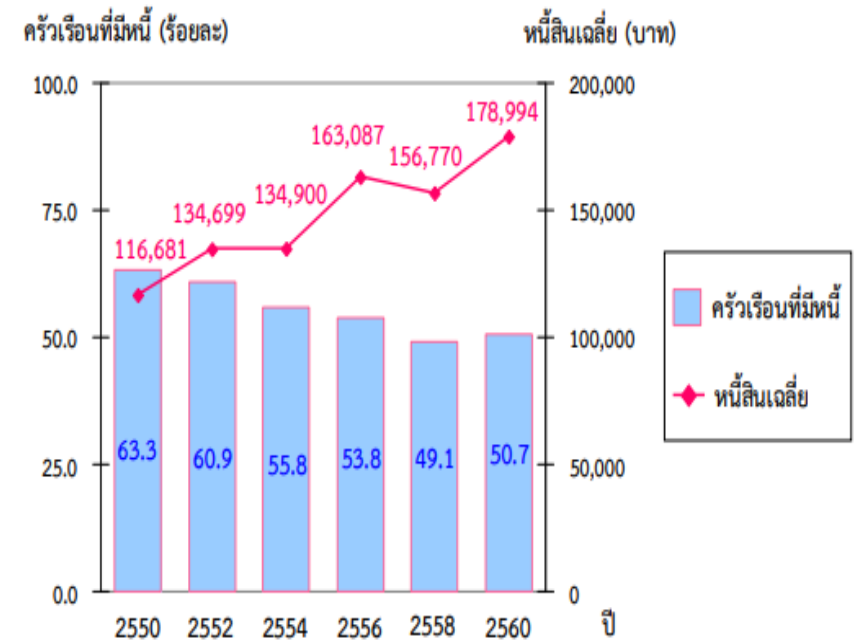
ที่มา การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2560, สำนักงานสถิติแห่งชาติ

รายได้ ค่าใช้จ่าย และหนี้สินของครัวเรือน

แผนภูมิ 9 รายได้ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือน และหนี้สินต่อรายได้ของครัวเรือน (ปี 2550 - 2560)

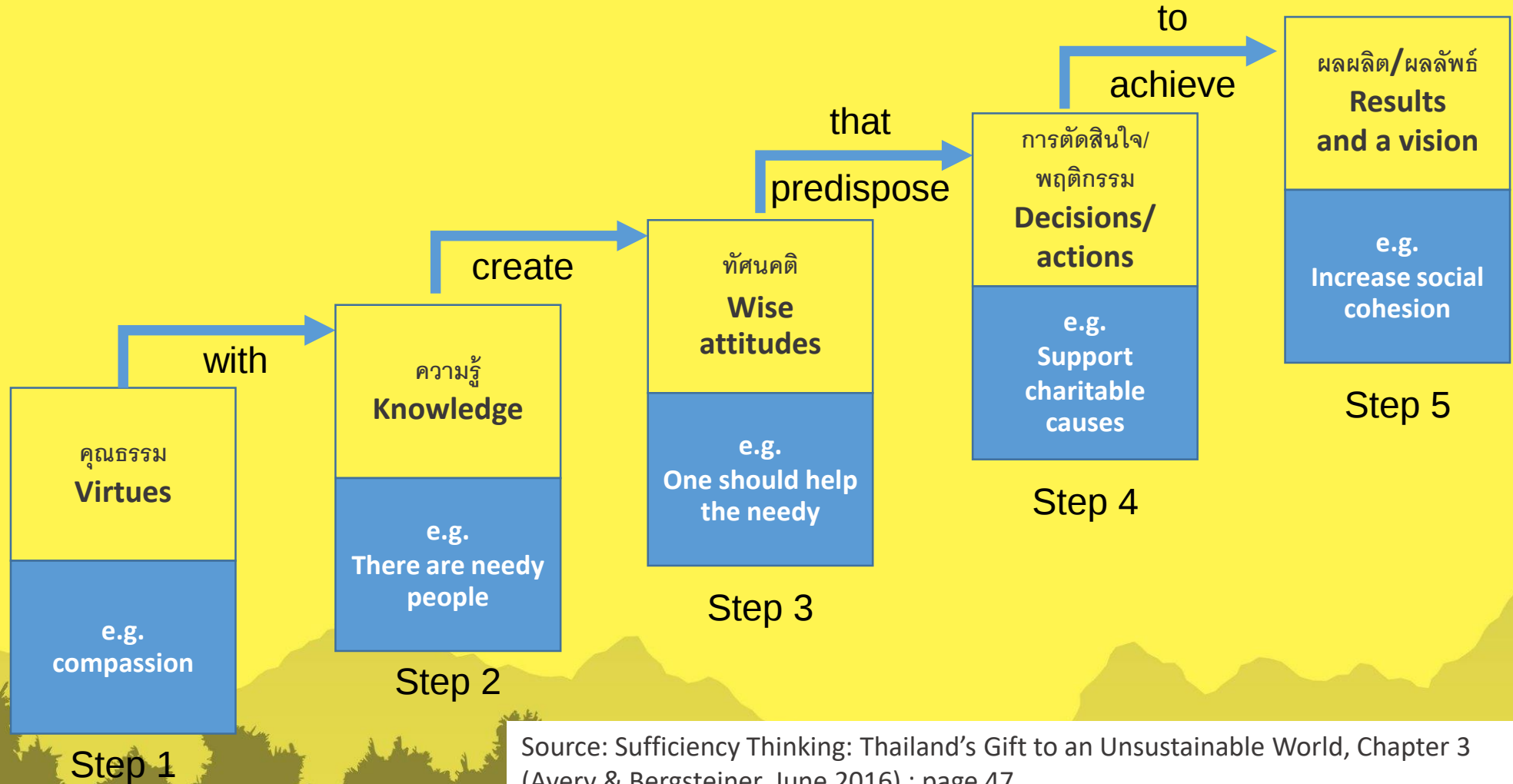

แผนภูมิ 10 ร้อยละของครัวเรือนที่มีหนี้ และจำนวนหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนทั้งสิ้น (ปี 2550 - 2560)

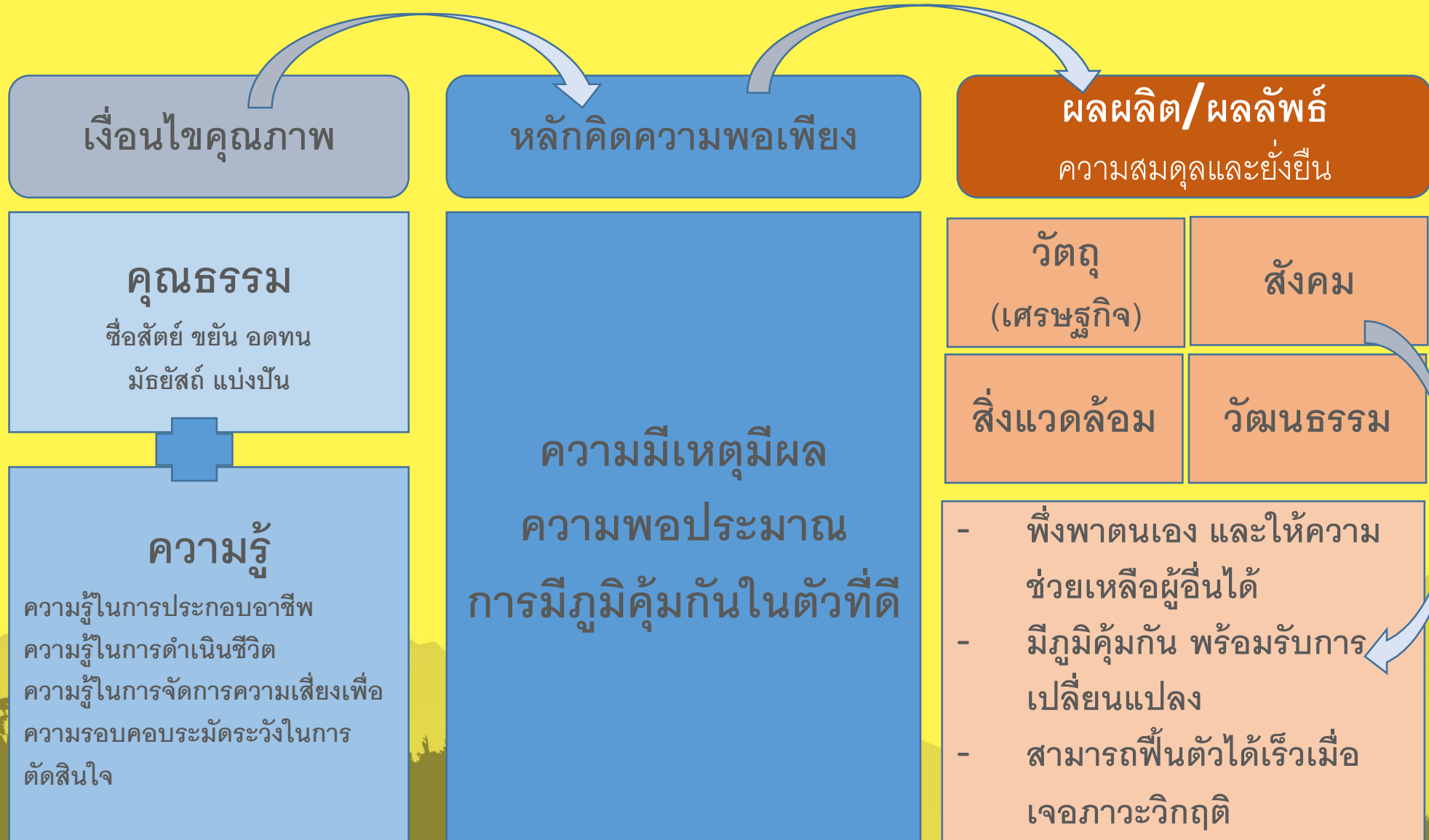

ที่มา การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2560, สำนักงานสถิติแห่งชาติ

Simplified Sufficiency Economy Philosophy process model

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อชีวิตสมดุลและยั่งยืน

การบริหารการเงินบุคคลเพื่อความพอเพียง

ความรู้ทางการเงิน

เพื่อการวางแผนทางการเงิน
การตัดสินใจเพื่อการบริโภคอย่างเหมาะสม
การสร้างความมั่นคงและมั่งคั่งจากฐานเงินออม

การหาร
มูลค่าตามเวลาของเงิน
การคำนวณดอกเบี้ยทบต้น
ความเสี่ยงและผลตอบแทน
รู้จัก “เครดิตบูโร”
นโยบายคุ้มครองเงินฝาก
ฯลฯ

ทัศนคติ

ความมีเหตุมีผล พอประมาณ
และรอบคอบระมัดระวัง
ตระหนักถึงความเสี่ยง

ไม่บริโภคนิยม
ไตร่ตรองการซื้อ
ตระหนักถึงความสำคัญของเงิน
ออม
ให้ความสำคัญกับเป้าหมาย
มีแนวคิดการดำเนินชีวิตตามหลัก
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

พฤติกรรม

สะท้อนการพึ่งตนเอง และพร้อม
รับมือกับการเปลี่ยนแปลง

ทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย
ตรวจสอบสถานะการเงินสม่ำเสมอ
เปรียบเทียบข้อมูลก่อนซื้อ
มีเงินออมเพียงพอในภาวะฉุกเฉิน และ
เตรียมความพร้อมสำหรับการ
เกษียณอายุ
มีการบริหารความเสี่ยง

ตัวชี้วัดและระดับความพอเพียงมิติต่าง ๆ ในระดับบุคคลและครัวเรือน (1)

มิติ	ตัวชี้วัด	ระดับความพอเพียง	หมายเหตุ
วัตถุ (เศรษฐกิจ)	รายได้ต่อเดือน สถานะการเป็นหนี้ ภาระทางการเงินต่อเดือน เงินออม ทรัพย์สิน ความแน่นอนของรายได้ สภาพที่อยู่อาศัย ความเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย	0 ไม่มี ความพอเพียง 1 ระดับความพอเพียงต่ำมาก ความเสี่ยงสูงที่จะ ไม่มี ความพอเพียง 2 ระดับความพอเพียงในระดับปานกลาง มีความ เสี่ยงประมาณ 50% ที่ไม่มี ความพอเพียง 3 ระดับความพอเพียงระดับสูงมาก โอกาสใน การไม่พอเพียงต่ำ 4 มากเกินระดับพอเพียง	ดัชนีวัดระดับ ความพอเพียง
จิตใจ	การฝึกจิตใจอย่างสม่ำเสมอ	- ความถี่การนั่งสมาธิ/ปฏิบัติธรรม - ระยะเวลาต่อครั้ง - ระดับของความรู้สึกเครียด - จำนวนชั่วโมงในการนอนหลับพักผ่อน ช่วงเวลากลางคืน	

ตัวชี้วัดและระดับความพอเพียงมิติต่าง ๆ ในระดับบุคคลและครัวเรือน (2)

มิติ	ตัวชี้วัด	ระดับความพอเพียง	หมายเหตุ
สังคม	ทุนทางสังคมในชุมชน	- จำนวนครั้งในการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน - ลักษณะของกิจกรรมที่เข้าร่วม	
สิ่งแวดล้อม	- พฤติกรรมการจัดการขยะในครัวเรือน - การลดการบริโภคเพื่อเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม - การใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ	- ระดับของการแยกขยะ - ระดับของการลดการบริโภค	
วัฒนธรรม ความเชื่อ/ การศึกษา	- จำนวนครั้งในการทำบุญต่อเดือน - ลักษณะการทำบุญ เงิน สิ่งของ และเวลา - การแบ่งปัน - การทำกิจกรรมจิตอาสา ฯลฯ		

ข้อเสนอแนะ

เข้าใจสถานการณ์ และกำหนดนโยบายที่เหมาะสม

สถานการณ์นี้ของบุคคลมีความแตกต่างกันในทุกมิติ ดังนั้น การจะเข้าใจนี้ครัวเรือนไทยได้นั้น จึงจำเป็นต้องใช้ข้อมูลที่ครอบคลุมระบบสินเชื่อส่วนใหญ่ของประเทศ การวางนโยบายที่ดี โดยคำนึงถึงความสมดุลของทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นการเข้าถึงสินเชื่อ และเสถียรภาพทางการเงินของครัวเรือนไทย และนโยบายนี้ครัวเรือนไทยควรมุ่งให้ครอบคลุมคนทุกกลุ่มทั่วประเทศ ตั้งแต่ก่อนครัวเรือนจะมีหนี้ เมื่อมีหนี้ และเมื่อติดอยู่ในวงจรหนี้

ความรู้ทางการเงินเป็นเรื่องสำคัญและเร่งด่วน

การสร้างความรู้ทางการเงินให้แก่บุคคลเป็นสิ่งจำเป็นเร่งด่วน ซึ่งควรจะเป็นบทบาทของทุกภาคส่วน ทั้งระบบการศึกษา นอก ระบบการศึกษา และผู้มีบทบาทในการให้สินเชื่อ รวมถึงผู้มีบทบาทในการกำกับดูแล

ปลูกฝังและหล่อหลอมทัศนคติตามหลักคิดพอเพียงเพื่อการตัดสินใจ

การปลูกฝังและหล่อหลอมทัศนคติในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นกลไกสำคัญในการสร้างความมั่นคงให้แก่บุคคลและครัวเรือน การให้ความรู้ในการใช้สติ ไตร่ตรองก่อนการบริโภค ให้ความสำคัญกับการออม จะเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้แก่บุคคลและครัวเรือนได้

จบการนำเสนอ ขอขอบคุณ